

Καλή Ανάσταση, υγεία και γρήγορη κοινωνική και οικονομική ανάκαμψη!

Πόσο ευάλωτες είναι χώρες της Ευρωζώνης στον κορωνοϊό
(Tomas Dvorak, Eurozone: Coronavirus likely to hit the periphery hardest, Oxford Economics, 16 March 2020)

	Αλυσίδες αξίας	Ποσοστό πληθυσμού ηλικίας άνω των 65 ετών	Μερίδιο τουρισμού στην οικονομία	Μερίδιο μεταποίησης στην οικονομία	Ταχύτητα Internet	Ποσοστό αυτό-απασχολούμενων	Ποσοστό μικρών επιχειρήσεων	Κλίμακας νοσοκομείων	Συνολική βαθμολογία
Ελλάδα	-0,7	0,8	1,8	-1,1	1,8	2,5	1,8	0,0	6,9
Ιταλία	-0,7	1,1	0,2	0,0	0,8	1,0	1,2	0,8	4,4
Πορτογαλία	-0,3	0,7	0,8	-0,4	-0,6	-0,4	0,9	0,3	1,0
Βέλγιο	2,3	-0,4	-0,8	-0,5	0,1	0,1	0,2	-1,1	-0,1
Ολλανδία	1,5	-0,4	-0,8	-0,6	-0,7	0,5	-0,4	0,6	-0,3
Ισπανία	-0,7	-0,2	1,3	-0,6	-1,2	-0,6	0,6	1,0	-0,6
Ιρλανδία	-0,2	-2,4	-0,8	2,5	0,3	-0,2	-0,5	0,7	-0,7
Αυστρία	0,2	-0,5	0,7	0,4	1,0	-0,6	-0,8	-1,4	-0,9
Φινλανδία	-0,4	0,7	-1,0	0,2	0,1	-0,6	-0,9	0,7	-1,3
Γερμανία	-0,2	0,7	-1,0	0,9	0,2	-0,9	-1,4	-1,9	-3,7
Γαλλία	-0,9	0,0	-0,4	-0,8	-1,6	-0,8	-0,7	0,4	-4,8

ΤΟΜΕΑΣ ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Μιχάλης Μασουράκης
Chief Economist

E: mmasourakis@sev.org.gr

T: +30 211 500 6104

Θανάσης Πρίντσιπας
Senior Advisor

E: printsipas@sev.org.gr

T: +30 211 500 6176

Σημ.: Η βαθμολογία σε κάθε μεταβλητή δείχνει τη διαφορά σε σχέση με τις υπόλοιπες χώρες. Όσο μεγαλύτερη είναι η βαθμολογία τόσο πιο ευάλωτη είναι η χώρα στον κορωνοϊό. Για να είναι συγκρίσιμες οι βαθμολογίες οι τιμές κανονικοποιούνται με βάση τη σχέση $z = (x - \bar{x})/\sigma$, όπου z είναι η βαθμολογία, x η τιμή της μεταβλητής σε κάθε χώρα, $\bar{x}$ η μέση τιμή των χωρών σε κάθε μεταβλητή και σ η τυπική απόκλιση των τιμών σε κάθε μεταβλητή. Η συνολική βαθμολογία προκύπτει από το άθροισμα των επιμέρους βαθμολογιών σε κάθε χώρα. Για παράδειγμα, το ποσοστό πληθυσμού ηλικίας άνω των 65 ετών στην Ελλάδα είναι 22%, το αντίστοιχο μέσο ποσοστό των χωρών του πίνακα είναι 20,1% και η τυπική απόκλιση 0,023. Συνεπώς, η βαθμολογία της Ελλάδας σε αυτή τη μεταβλητή είναι $(22\% - 20,1\%)/0,023 = 0,8$.

Η επανεκκίνηση της οικονομίας απαιτεί ρηξικέλευθες πολιτικές

Η χώρα μας, θεωρητικά, είναι από τις πιο ευάλωτες χώρες της Ευρώπης στον κορωνοϊό. Σε μελέτη της Oxford Economics (Tomas Dvorak, Eurozone: Coronavirus likely to hit the periphery hardest, Oxford Economics, 16 March 2020), συστηματοποιούνται ορισμένοι διαρθρωτικοί παράγοντες που καθιστούν τις οικονομίες της Ευρωζώνης περισσότερο ή λιγότερο ευάλωτες στην κρίση του κορωνοϊού. Όσον αφορά στην Ελλάδα, το σχετικά μικρό μερίδιο της μεταποίησης στην οικονομία και η σχετικά χαμηλή συμμετοχή της στη διεθνή εφοδιαστική αλυσίδα είναι στοιχεία που περιορίζουν την επίπτωση της κρίσης στην ελληνική οικονομία. Από την άλλη μεριά, μια σειρά από παράγοντες επιδρούν προς την αντίθετη κατεύθυνση. Ο γερασμένος πληθυσμός, η μεγάλη εξάρτηση της οικονομίας από τον τουρισμό, το μεγάλο μερίδιο των αυτοαπασχολούμενων και ελεύθερων επαγγελματιών, το σχετικά μικρό μέγεθος των ελληνικών επιχειρήσεων, και, τέλος, ακόμη και οι χαμηλές ταχύτητες στο ίντερνετ, αξιολογούνται ως αρνητικοί παράγοντες που μεγεθύνουν την επίπτωση της κρίσης του κορωνοϊού στην ελληνική οικονομία.

Οι απόψεις στην παρούσα έκθεση είναι των συγγραφέων και όχι απαραίτητα του ΣΕΒ. Ο ΣΕΒ δεν φέρει καμία ευθύνη για την ακρίβεια ή την πληρότητα των πληροφοριών που περιλαμβάνει η έκθεση.

ΜΕ ΤΗΝ ΕΥΓΕΝΙΚΗ ΧΟΡΗΓΙΑ:

Η Ελλάδα, θεωρητικά, είναι από τις πιο ευάλωτες χώρες της Ευρώπης στον κορωνοϊό. Ο γερασμένος πληθυσμός, η μεγάλη εξάρτηση της οικονομίας από τον τουρισμό, το μεγάλο μερίδιο των αυτοαπασχολούμενων και ελεύθερων επαγγελματιών, το σχετικά μικρό μέγεθος των ελληνικών επιχειρήσεων, και, τέλος, ακόμη και οι χαμηλές ταχύτητες στο ίντερνετ, αξιολογούνται ως αρνητικοί παράγοντες που μεγεθύνουν την επίπτωση της κρίσης του κορωνοϊού.

Η ελληνική κυβέρνηση αρχικά έκανε λόγο (3/4/2020) για μέχρι και -4% ύφεση το 2020 χωρίς τη λήψη μέτρων, που μπορεί να περιορισθεί σε -2%, με τη λήψη μέτρων. Οι αρχικές αυτές προβλέψεις έχουν ήδη αναθεωρηθεί επί τα χείρω, καθώς βραχυπρόθεσμοι δείκτες δείχνουν όξυνση της ύφεσης στην Ευρωζώνη. Σύμφωνα με δηλώσεις (12/04/2020) του Υπουργού Οικονομικών ([συνέντευξη στον ραδιοφωνικό σταθμό ΘΕΜΑ Radio 104,6 FM](#)), η κρίση του κορωνοϊού στοιχίζει στο ελληνικό ΑΕΠ 2,5 μονάδες κάθε μήνα, ενώ η ύφεση το 2020 εκτιμάται ότι θα είναι μεταξύ -5% και -10%, όσο και στην Ευρωζώνη. Το ΔΝΤ αναβιβάζει την ύφεση στην Ελλάδα σε -10%, με τον μέσο όρο στην Ευρωζώνη σε -7,5%.

Πιο αναλυτικά, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο ([World Economic Outlook, 14/04/2020](#)) προβλέπει ότι το παγκόσμιο ΑΕΠ θα συρρικνωθεί κατά -3% το 2020 και θα ανακάμψει το 2021 σημειώνοντας αύξηση +5,8%. Οι απώλειες από την παγκόσμια οικονομία εκτιμάται ότι θα είναι της τάξης των USD 9 τρις., καθιστώντας την κρίση του 2020 συγκρίσιμη με την μεγάλη ύφεση του 1930. Για την Ελλάδα, το ΔΝΤ προβλέπει ύφεση κατά -10% το 2020, αύξηση της ανεργίας σε 22,3% από 16,4% (Ιαν. 2020) και διεύρυνση του ελλείμματος στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών σε 6,5% του ΑΕΠ από 2,1% το 2019. Αν και, σύμφωνα με το ΔΝΤ, η ελληνική οικονομία θα επανέλθει σε τροχιά ανάκαμψης, με επέκταση 5,1% το 2021, η ανεργία θα παραμείνει υψηλή, στο επίπεδο του 19%, και το έλλειμμα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών θα περιοριστεί στο 3,4% του ΑΕΠ (**Δ01**). Σημειώνεται ότι η ύφεση που προβλέπει το ΔΝΤ για την Ελλάδα είναι η μεγαλύτερη μεταξύ των χωρών της Ευρωζώνης, όπου η μείωση του ΑΕΠ εκτιμάται ότι θα διαμορφωθεί κατά μέσο όρο σε -7,5%, με σημαντικές απώλειες στην Ιταλία (-9,1%), την Ισπανία (-8%), τη Γαλλία (-7,2%) και τη Γερμανία (-7%). Η βασική υπόθεση του ΔΝΤ για τις προβλέψεις αυτές είναι ότι η πανδημία θα εξασθενίσει κατά το 2^ο εξάμηνο του 2020, δίνοντας τη δυνατότητα για σταδιακή χαλάρωση των περιοριστικών μέτρων. Παράλληλα, το ΔΝΤ επισημαίνει ότι οι κίνδυνοι για μεγαλύτερη ύφεση είναι υπαρκτοί, καθώς η πορεία της πανδημίας του κορωνοϊού παραμένει αβέβαιη.

Δ01: Προβλέψεις Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου (IMF, [World Economic Outlook, 14 April 2020](#))

	ΑΕΠ (ετήσια % μεταβολή)			Ανεργία (% του εργατικού δυναμικού)			Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών (% ΑΕΠ)		
	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021
Ευρωζώνη	1,2	-7,5	4,7	7,6	10,4	8,9	2,7	2,6	2,7
Ελλάδα	1,9	-10,0	5,1	17,3	22,3	19,0	-2,1	-6,5	-3,4
Ιταλία	0,3	-9,1	4,8	10,0	12,7	10,5	3,0	3,1	3,0
Ισπανία	2,0	-8,0	4,3	14,1	20,8	17,5	2,0	2,2	2,4
Γαλλία	1,3	-7,2	4,5	8,5	10,4	10,4	-0,8	-0,7	-0,6
Γερμανία	0,6	-7,0	5,2	3,2	3,9	3,5	7,1	6,6	6,7
Ην. Βασίλειο	1,4	-6,5	4,0	3,8	4,8	4,4	-3,8	-4,4	-4,5
ΗΠΑ	2,3	-5,9	4,7	3,7	10,4	9,1	-2,3	-2,6	-2,8
Ιαπωνία	0,7	-5,2	3,0	2,4	3,0	2,3	3,6	1,7	1,9
Κίνα	6,1	1,2	9,2	3,6	4,3	3,8	1,0	0,5	1,0

Εκτιμάται ότι τα μέτρα που έχει ανακοινώσει και εφαρμόζει η ελληνική κυβέρνηση, θα προφυλάξουν την ελληνική οικονομία σε κάποιο βαθμό από την πραγματοποίηση των ακραίων εκτιμήσεων του ΔΝΤ, παρόλο που η αβεβαιότητα όσον αφορά στις προβλέψεις είναι εξαιρετικά μεγάλη λόγω της ιδιαιτερότητας του φαινομένου. Αυτό, όμως, δεν σημαίνει ότι η Ελλάδα δεν θα πρέπει να λάβει

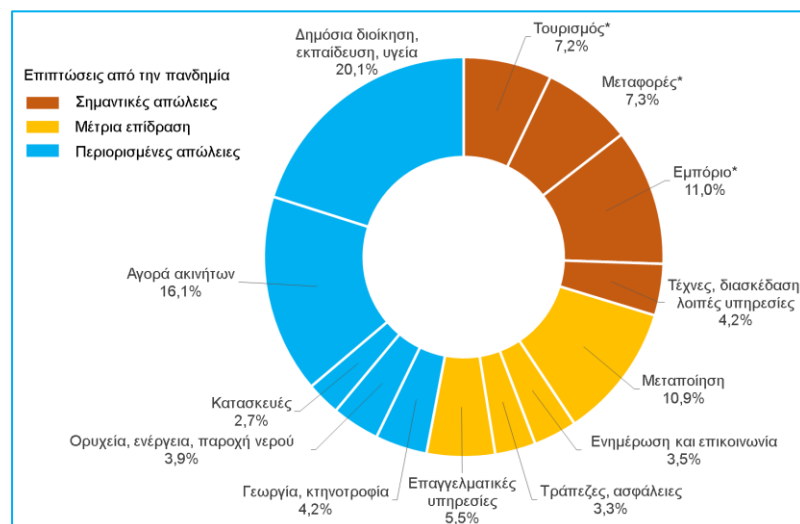
Το ΔΝΤ αναβιβάζει την ύφεση στην Ελλάδα σε -10%, με τον μέσο όρο στην Ευρωζώνη σε -7,5%. Εκτιμάται ότι τα μέτρα που έχει ανακοινώσει και εφαρμόζει η ελληνική κυβέρνηση, θα προφυλάξουν την ελληνική οικονομία σε κάποιο βαθμό από την πραγματοποίηση των ακραίων αυτών εκτιμήσεων, παρόλο που η αβεβαιότητα όσον αφορά στις προβλέψεις είναι εξαιρετικά μεγάλη λόγω της ιδιαιτερότητας του φαινομένου.

σοβαρά υπόψη τις προβλέψεις του ΔΝΤ, και να ενισχύσει τα μέτρα για την αποτροπή του σεναρίου εξαιρετικά υψηλής ύφεσης.

Η ελληνική μεταποίηση επηρεάζεται λόγω κορωνοϊού ποικιλοτρόπως, με τα κυριότερα προβλήματα να εντοπίζονται στην απουσία προσωπικού ή και εμφάνισης κρουσμάτων, στη γραμμή παραγωγής, στις αποθήκες, κλπ. που φέρνουν μεγάλη αναστάτωση στον προγραμματισμό, τις βάρδιες, τα μέτρα υγιεινής και ασφαλείας, κλπ. Επίσης, έχουν αρχίσει να εμφανίζονται προβλήματα στη διαθεσιμότητα πρώτων υλών, ενώ ελλοχεύει και ο κίνδυνος μη πραγματοποίησης εξαγωγών λόγω προβλημάτων σε λιμάνια, πλοία, αεροπλάνα, κ.ά. Η ελληνική βιομηχανία (μεταποίηση) εν γένει δεν είναι πολύ εκτεθειμένη στις διεθνείς αλυσίδες αξίας. Συνεπώς, η επίπτωση της διακοπής ή αναστάτωσης που προκαλείται στο διεθνές εμπόριο, και ιδίως για ενδιάμεσα αγαθά, θα είναι σχετικά περιορισμένη. Από την άλλη μεριά, ορισμένοι κλάδοι της μεταποίησης στηρίζονται πολύ περισσότερο από άλλους στις διεθνείς αλυσίδες αξίας, όπως (κατά σειρά σπουδαιότητας) είναι τα ηλεκτρονικά, τα ηλεκτρολογικά προϊόντα, η κλωστοϋφαντουργία, τα μη μεταλλικά ορυκτά, τα βασικά μέταλλα, τα πλαστικά, τα χημικά και τα φάρμακα, κλπ. Αντίθετα, κλάδοι όπως τα τρόφιμα και τα πετρελαιοειδή, έχουν μικρή σχετικά έκθεση. Συνεπώς, πολλοί κλάδοι της ελληνικής μεταποίησης, αναμένεται να υποστούν σχετικά περιορισμένες, αν και όχι αμελητέες, αρνητικές επιδράσεις.

Οι δαπάνες των νοικοκυριών που θα επηρεασθούν περισσότερο είναι οι δαπάνες για εστιατόρια και ξενοδοχεία, για διακοπές και για διασκέδαση, με μέση επίπτωση στις αγορές επίπλων, ρούχων και αυτοκινήτων, και μάλλον χαμηλή επίπτωση στις δαπάνες υγείας και για ποτά και τρόφιμα (Δ02). Έτσι, τα μέτρα που λαμβάνονται για την αποφυγή διάδοσης του κορωνοϊού θα επηρεάσουν περισσότερο τον τουρισμό, τις μεταφορές, και το εμπόριο. Όσον αφορά, ειδικότερα, στον τουρισμό, αναμένεται μια μεγάλη ύφεση το 2^ο και 3^ο τρίμηνο, όπου συγκεντρώνονται το 25% και το 60% των εισπράξεων από τον εξωτερικό τουρισμό αντιστοίχως, με τις απώλειες να είναι 100% το 2^ο τρίμηνο και 50% το 3^ο τρίμηνο, οδηγώντας σε κατάρρευση των τουριστικών εισπράξεων από €18 δισ. το 2019 σε €8 δισ., ή σε €10 δισ., με κάποια μετακύλιση του τουριστικού προϊόντος προς το φθινόπωρο. Σημειώνεται ότι η ακαθάριστη προστιθέμενη αξία του τουρισμού (εστίαση και διαμονή) είναι περίπου 7% του συνόλου.

Δ02: Μερίδια κλάδων στην Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία και επιπτώσεις από την πανδημία του κορωνοϊού (Eurostat, 2019)

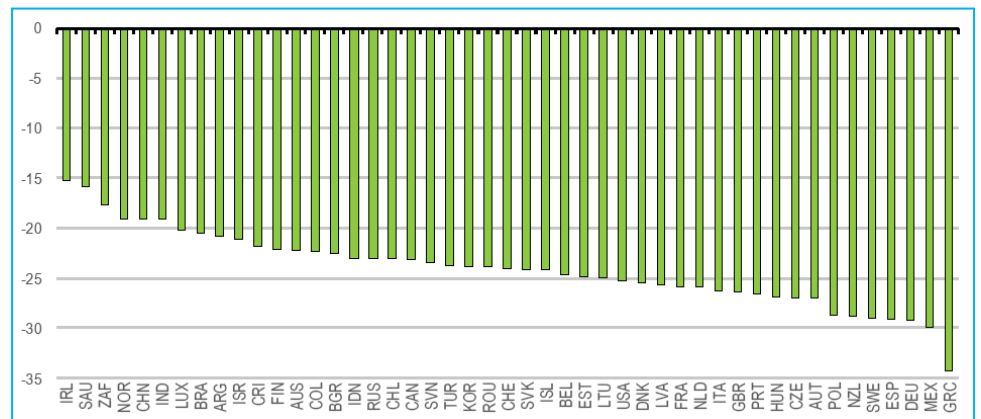
* Εκτίμηση 2019 με βάση στοιχεία 2017.

Ορισμένοι κλάδοι της μεταποίησης στηρίζονται πολύ περισσότερο από άλλους στις διεθνείς αλυσίδες αξίας, όπως είναι τα ηλεκτρονικά, τα ηλεκτρολογικά προϊόντα, η κλωστοϋφαντουργία, τα μη μεταλλικά ορυκτά, τα βασικά μέταλλα, τα πλαστικά, τα χημικά και τα φάρμακα, κλπ. Αντίθετα, κλάδοι όπως τα τρόφιμα και τα πετρελαιοειδή, έχουν μικρή σχετικά έκθεση. Συνεπώς, πολλοί κλάδοι της ελληνικής μεταποίησης, αναμένεται να υποστούν σχετικά περιορισμένες, αν και όχι αμελητέες, αρνητικές επιδράσεις.

Οι διεθνείς οργανισμοί αναθεωρούν συνεχώς τις προβλέψεις τους για την παγκόσμια οικονομία με βάση τις τελευταίες εξελίξεις σχετικά με την εξάπλωση της πανδημίας του κορωνοϊού. Οι πιο πρόσφατες εκτιμήσεις του ΟΟΣΑ ([Evaluating the initial impact of COVID-19 containment measures on economic activity](#), Μάρτιος 2020) κάνουν λόγο για απώλεια που αντιστοιχεί περίπου στο 2% του ΑΕΠ σε ετήσια βάση κατά μέσο όρο στις χώρες του ΟΟΣΑ για κάθε μήνα που διαρκούν τα μέτρα περιορισμού της πανδημίας. Η εκτίμηση αυτή δεν λαμβάνει υπόψη τα αντισταθμιστικά μέτρα που λαμβάνονται και προκύπτει με την υπόθεση ότι η δραστηριότητα παύει πλήρως στους κλάδους κατασκευής μεταφορικού εξοπλισμού, τεχνών, διασκέδασης και λοιπών υπηρεσιών, μειώνεται κατά 75% στο εμπόριο, τις αεροπορικές μεταφορές, τον τουρισμό και την αγορά ακινήτων και κατά 50% στις κατασκευές και τις επαγγελματικές υπηρεσίες. Με αυτές τις υποθέσεις, και λαμβάνοντας υπόψη το μερίδιο αυτών των κλάδων στο ΑΕΠ, προκύπτει δυνητική απώλεια του ΑΕΠ με αναγωγή στο σύνολο του 2020 της τάξης του 25% κατά μέσο στον ΟΟΣΑ. Για την Ελλάδα, η απώλεια αυτή ανέρχεται σε 35% περίπου και είναι η μεγαλύτερη μεταξύ των χωρών του ΟΟΣΑ (**Δ03**).

Δ03: Δυνητική επίπτωση στην οικονομική δραστηριότητα των μέτρων περιορισμού της εξάπλωσης του κορωνοϊού (ΟΟΣΑ, [Evaluating the initial impact of COVID-19 containment measures on economic activity](#), Μαρ. 2020)

Τα πρώτα στοιχεία από την αγορά εργασίας είναι ενδεικτικά. Τον Μάρτιο του 2020 το ισοζύγιο προσλήψεων – αποχωρήσεων ήταν αρνητικό κατά -41,9 χιλ. θέσεις έναντι θετικού ισοζυγίου κατά +43,4 χιλ. θέσεις τον Μάρτιο του 2019. Η εξέλιξη αυτή είναι αποτέλεσμα της αναστολής προσλήψεων, οι οποίες ανήλθαν σε 103,0 χιλ. έναντι 202,2 χιλ. τον Μάρτιο του 2019. Αντίθετα, οι αποχωρήσεις τον Μάρτιο του 2020 ήταν μειωμένες κατά 13,9 χιλ. σε σύγκριση με τον Μάρτιο του 2019 (144,9 χιλ. έναντι 158,8 χιλ. αντίστοιχα, **Δ04** και **Δ05**). Σημειώνεται ότι, σύμφωνα με την τοποθέτηση του Υπουργού Εργασίας στην [Ολομέλεια της Βουλής την 19^η Μαρτίου 2020](#), τις πρώτες 19 ημέρες του Μαρτίου 2020 το ισοζύγιο προσλήψεων – απολύσεων ήταν αρνητικό κατά 41 χιλ. θέσεις, δηλαδή στο ίδιο που διαμορφώθηκε στο τέλος του μήνα. Αυτό προφανώς οφείλεται στα μέτρα που λήφθηκαν για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κρίσης του κορωνοϊού, και ειδικότερα τη ρήτρα διατήρησης θέσεων εργασίας ως προϋπόθεση για την αναστολή καταβολής ασφαλιστικών και φορολογικών υποχρεώσεων και τη χρήση έκτακτων χρηματοδοτικών εργαλείων στήριξης και την ακύρωση των απολύσεων από τις 18 Μαρτίου 2020 σε επιχειρήσεις που έχει ανασταλεί η λειτουργία μετά από εντολή δημόσιας αρχής.